

Na den zevenjarigen oorlog bedankte hij voor eene betrekking aan 't hof van Frederik den Grooten, alsmede voor het hoogleeraarsambt te Koningsbergen, dewijl 't hem onuitstaanbaar was, zich in zijne werkzaamheden en studiën gebonden te zien. Aan eene uitnoodiging om zich in Hamburg te komen vestigen, waar men een nationalen schouwburg wilde oprichten, gaf hij gehoor, want het veredelen van het tooneel bleef steeds zijn hoofddoel; nogtans werd hij in 1770, door 't uitzigt op een goed inkomen, overgehaald zich naar Wolfenbüttele te begeven als bibliothecaris, in welke betrekking hij geheel naar willekeur kon werken.

Sedert eenigen tijd hadden mismoedigheid en onwil zich van hem meester gemaakt, en eene reeds lang gewenschte reis naar Italië kon er hem zelfs niet van genezen. De *polemie*k alleen kon zijn geest nog opwekken, doch zij ontroofde hem meteen de weinige rust en tevredenheid, die hem waren overgebleven, dewijl men hem beschuldigde van 't Christendom te willen aanranden.

In zijne laatste dagen werd hij gedurig lusteloozer en slaperiger, zoodat hij zelfs in gezelschap insluimerde. Op een uitstapje naar Brunswijk overleed hij in den ouderdom van twee en vijftig jaar.

CHRISTOPH MARTIN WIELAND.

1733—1813.

WERKEN.

Gedichten: Oberon. — Musarion. — Die Grazien. — Der neue Amadis. —

Die Natur der Dinge, enz. Zangspelen: Alceste. —

Die Wahl des Hercules, enz.

Proza: Agathon. — Die Abderiten, enz.

Wieland werd in het dorp Oberholzheim, nabij Biberach in Schwaben geboren. Onder de leiding van zijn vader, een predikant, ontwikkelde zijn aanleg zoo gunstig, dat

hij op den ouderdom van zeven jaar Nepos vertaalde en Grieksche spraakkunst leerde; op dien van elf, een Latijnsch gedicht vervaardigde, en een jaar later zijne krachten beproefde aan een heldendicht op de verwoesting van Jeruzalem, dat echter niet ten einde werd gebragt.

Met het voornemen een godgeleerde van hem te maken, werd hij door zijn vader naar eene school nabij Maagdenburg gezonden, waar hij met ijver zijne studie in de oude talen voortzette, en Fransch leerde zonder hulp van een onderwijzer.

Het lezen van Voltaires werken had hem over de godsdienst aan 't twifelen gebragt; nog in tijds openbaarde hij dit aan een zijner onderwijzers, wien het gelukte hem weder op 't rechte spoor te brengen. Door dezen strijd in zijn binnenste had Wieland zoo veel geleden, dat zijn vader besloot hem naar Erfurt te zenden bij een bloedverwant, die geneesheer was, en er in slaagde den ijverigen jongeling zijne gezondheid weder te schenken.

Hersteld zijnde keerde hij naar zijne ouders terug, om het gelukkigste tijdperk zijns levens te gaan doorbrengen: dat zijner eerste liefde. De later als schrijfster bekend geworden Sophie La Roche wist hem door hare liefstalligheid te boeijen, en beiden voelden zich als voor elkander bestemd, wanneer zij zich verdiepten in gesprekken over deugd en adel des harten. Eens na het hooren eener preek over: »God is liefde,» deden zij eene wandeling, waarop Wieland met zoo veel gevoel en verheffing over het gehoorde sprak, dat zijne geliefde hem aanspoorde zijne gedachten op schrift te brengen; hij bewerkte hierop *Die Natur der Dinge*.

Er kwam een einde aan zijn geluk door zijn vertrek naar de hoogeschool te Tübingen, waar hij slechts leefde voor zijne studie en zijne verwijderde geliefde, wier aandenken hem steeds aan de deugd boeide, en van de verstroojingen eener akademiestad terug hield. Daar zijne zwakke borst hem ongeschikt maakte voor de betrekking zijns vaders, besloot hij ter verkrijging van een bestaan,

zich op
vak de
terwijl
studie
Na he
roemde
in zijne
uitzichten
tig gelve
dan voor
In 17
der kar
namelij
niet m
zag hij
eers d
den he
gemeed
en haan
verdw
langra
lijnd
en de
en str
Na
ouders
vrouw
gelikke
Om
herlev
von De
zich te
onaang
de afke
maakt
gezin v
regeere

zich op de rechtsgeleerdheid toe te leggen, doch aan dit vak deed hij niet meer dan voor zijn examen noodig was, terwijl hij van wijsbegeerte en fraaije letteren zijne hoofdstudie maakte.

Na het verkrijgen van zijn graad, noodigde hem de beroemde Bodmer van Zürich, schrijver der Noachide, uit in zijne woning te komen vertoeven, tot dat zich gunstiger uitzigten voor hem opdeden. Wieland maakte er een gretig gebruik van, daar de omgang met Bodmer niet anders dan voordeelig op zijne letteroefeningen kon werken.

In 1760 werd hij naar Biberach geroepen als directeur der kanselarij. Zijne vrije uren besteedde hij hier voornamelijk aan de beoefening van Shakspere, van wien hij niet minder dan acht en twintig drama's vertaalde. Ook zag hij hier, na eene scheiding van twaalf jaren, voor 't eerst de geliefde zijner jeugd weder, doch als de gade van den hofraad La Roche. Wel bestreed Wieland zijne hevige gemoedsaandoeningeh, en werd hij zelfs de vriend van haar en haar echtgenoot, doch sedert zij voor hem was verloren, verdween zijn verheven ideaal van liefde en deugd, en langzamerhand vermeersterde hem het denkbeeld, dat verfiynd zinnelijk genot het hoogste goed was, en reine liefde, en deugd slechts dweperij; intusschen bleef hij een geregeld en streng zedelijk leven leiden.

Na lang tegenkanten gaf hij toe aan den wensch zijner ouders om zich in 't huwelijk te begeven, en koos eene vrouw, die hem door hare voorkomendheid en liefde menig gelukkigigen stond deed beleven.

Om de vervallen hoogeschool te Erfurt weder te doen herleven, werd Wieland door den edelen en geleerden Baron von Dalberg uitgenoodigd het hoogleeraarsambt aldaar op zich te nemen. Hij liet het zich welgevallen, doch het onaangename aan zijne nieuwe betrekking verbonden, en de afkeer, dien hij had van 't gezellig verkeer te Erfurt, maakten dat hij zich geheel in den schoot van zijn huisgezin verborg. Welkom was hem dan ook 't aanbod der regeerende Hertogin van Weimar, Anna Amalia, om zich

te belasten met de opvoeding harer beide zonen, waarvoor hij eene jaarwedde van 1000 thlr., en, na 't volbrengen van zijne taak, een pensioen van 600 thlr. zou genieten.

In Weimar vervaardigde hij zijn *Oberon*, waardoor hij het toppunt van zijn roem als dichter bereikte, en ofschoon hij na 't uitgeven van 't zangspel *Alceste*, hevig werd gegeeseld door Göthe in diens: *Götter, Helden und Wieland* — welk geschrift Wieland edel genoeg was in zijn klassiek tijdschrift *Mercur* een meesterstuk te noemen — werden beide groote mannen vrienden, toen Wielands kweekeling, Karel August, aan de regeering was gekomen en ook Schiller, Göthe en Herder aan zijn hof had gelokt.

Op den avond zijns levens begon Wieland alles, wat van hem 't licht had gezien, over te werken en het die volmaaktheid te geven, welke het onder zijne hand kon verkrijgen. De opbrengst van deze nieuwe uitgave zijner werken maakte den uitgever rijk, en stelde Wieland in staat aan zijne met den ouderdom steeds luider sprekende wenschen te voldoen. Hij kocht in de nabijheid van Weimar, het landgoed Ilmthal, waar hij eenigen tijd zeer gelukkig leefde en al de beminnelijkheid van zijn karakter ten toon spreidde. Doch na den dood zijner echtgenoot, verloor Ilmthal voor den grijzen zanger alle bekoorlijkheid; daarbij kwamen geldelijke ongelegenheden, en hij zag zich genoodzaakt het oord, waar hij rustig den doodslaap meende in te sluimeren, te verkoopen. Hij keerde naar Weimar terug, bragt daar nog, tot vreugde zijner vrienden, eenigen tijd in hun midden door, en stierf negen en zeventig jaren oud.

Volgens zijn wil werd zijn lijk te Osmansted in het graf zijner vrouw bijgezet; nog leest men op den steen, die hen dekt, het volgende, door hem zelven vervaardigde grafschrift:

Liebe und Freundschaft umschlang die verwandten
Seelen im Leben,
Und ihr Sterbliches deckt dieser gemeinsame Stein.

Gedichte
Deze di
door zijne
ben, gelu
toonde h
zijne ge
muziek.
In 17
lingen,
namelijk
Nürnberg
te studee
zijne ge
In de
huison
liever
nemen
zijn sel
betrekk
zich, en
vrouw,
den kom
tingen,
Het d
naar Lu
directeu
van lied
dat het
langer
haar, en